

- 1 SOKOLOVSKÝ, Leon: *Správa stredovekej dediny na Slovensku*. Bratislava : Academic Electronic Press, 2002. 308 s. ISBN 80-88880-24-6. s. 124-125.
- 2 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech v 15. – 18. storočí: K dejinám osídlení a hospodárskospoločenského vývoje južného Těšínska, jihozápadního Polska, severozápadního Slovenska a východní Moravy*. Ostrava : Krajské nakladatelství, 1959. 527 s., s. 55, 98-102, pozri aj KADLEC, Karel: *Valaši a valašské právo v zemích slovanských a uherských*. Praha : Česká akademie císaře Františka Jozefa pro vědy, slovesnost a umění, 1916. 528 s., s. 289 – 314, k tomuto aj CHALOUPECKÝ, Václav: *Valaši na Slovensku*. Praha : Orbis, 1947. 116 s., s. 27 a s. 43-44.
- 3 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 42.
- 4 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 41.
- 5 BEŇKO, Ján: *Osídlenie severného Slovenska*. Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1985. 316 s., s. 30-31.
- 6 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 42.
- 7 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 44.
- 8 VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*. Turzovka : Združenie Terra Kisucensis, 2017. 340 s. ISBN 978-80-969922-6-3. s. 150-151.
- 9 VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*, s. 163.
- 10 Štátny archív v Žiline so sídlom v Bytči (ďalej ŠA ZA): Fond panstvo Gbeľany (ďalej PG). k 3. Súdny proces medzi K. Serényim a Jozefom Windischgrätzom.
- 11 VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*, s. 208.
- 12 ŠA ZA: Fond panstvo Teplička (ďalej PT), k. 3 – 37; ŠA ZA: Fond panstvo Bytča-Strečno (ďalej PBS), k. 54 – 394; Magyar Nemzeti Levéltár (ďalej MNL): Szunyogh család 1549 – 1876 (P 647), k. 1 – 54; ŠA ZA: PG, k. 1 – 46; ŠA ZA: Fond Starohradské panstvo (ďalej SP), k. 1 – 58.
- 13 SOKOLOVSKÝ, Leon: *Správa stredovekej dediny na Slovensku*, s. 131-132.
- 14 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 104-105.
- 15 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 42 – 51.
- 16 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 61.
- 17 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 51.
- 18 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 83-84.
- 19 VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*, s. 182-184.
- 20 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 63.
- 21 K vzniku kysuckých obcí podrobnejšie VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*.
- 22 BEŇKO, Ján: *Osídlenie severného Slovenska*, s. 40.
- 23 ŠA BY: PT, k. 3 – 37; ŠA BY: PBS, k. 54 – 394; MNL: Szunyogh család 1549 – 1876 (P 647), k. 1 – 54; ŠA BY: PG, k. 1 – 46; ŠA BY: SP, k. 1 – 58.
- 24 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 84-85.
- 25 ŠA BY: PT, k. 3 – 37.
- 26 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované.
- 27 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované.
- 28 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované.
- 29 BEŇKO, Ján: *Osídlenie severného Slovenska*, s. 32.
- 30 BEŇKO, Ján: Dejiny mestečka do roku 1918. In: MARÁKY, Peter; ŠELIGA, Ladislav: *Čadca a okolie*. Martin : Osveta, 1979. 257 s., s. 45.
- 31 ŠA ZA: Trenčianska župa (ďalej TŽ), Possessiones, Varín.
- 32 ŠA ZA: TŽ, Possessiones.
- 33 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované, ale aj ŠA ZA: PG, k. 12.
- 34 VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*, s. 184-185.
- 35 ŠA ZA: TŽ. Possessiones, Lutiše.
- 36 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované, ale aj ŠA ZA: PG, k. 12.
- 37 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované, ale aj ŠA ZA: PG, k. 12.
- 38 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované, ale aj ŠA ZA: PG, k. 12.
- 39 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované, ale aj ŠA ZA: PG, k. 12.
- 40 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované, ale aj ŠA ZA: PG, k. 12.
- 41 ŠA ZA: PT, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované, ale aj ŠA ZA: PG, k. 12.
- 42 ŠA ZA: TŽ, Possessiones.
- 43 ŠA ZA: TŽ, Possessiones.
- 44 ŠA ZA: TŽ, Possessiones.
- 45 MACŮREK, Josef. Valaši na Těšínsku po 30leté válce (v 2. polovině 17. století). In: *Slezský sborník*, 1954, roč. 52, s. 34-102, s. 90.
- 46 KLEMENTIS, Eugen: Príspevky k dejinám poddanstva na Slovensku. In: *Sborník Matice slovenskej*, 1929. s. 171.
- 47 „tak tes y po Lukach Lytyskich w Oselnycy sucych walach Ondrej Pettko z Bystryc takowe owce od Tydna kwaltowne pasel“ a „w hromade Walachom pry owcam sucym Walasky pobraly a potom owce Salaske nedaleko

- trychsta na Bystryce zajaly“ ŠA ZA: TŽ, Possessiones.
- 48 SOKOLOVSKÝ, Leon: *Správa stredovekej dediny na Slovensku*, s. 129.
- 49 SOKOLOVSKÝ, Leon: *Správa stredovekej dediny na Slovensku*, s. 130.
- 50 KLEMENTIS, Eugen: Príspevky k dejinám poddanstva na Slovensku. In: *Sborník Matice slovenskej*, 1929. s. 171.
- 51 SOKOLOVSKÝ, Leon: *Správa stredovekej dediny na Slovensku*, s. 131 - 135.
- 52 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 65.
- 53 VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*, s. 163-164.
- 54 VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*, s. 167-182.
- 55 ŠA ZA: PG, k. 4, Richtárske privilegia.
- 56 VELIČKA, Drahomír: *Dejiny osídlenia Kysúc*, s. 182-191.
- 57 KADLEC, Karel: *Valaši a valašské právo...*, s. 234
- 58 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 41.
- 59 BEDNÁRIK, Rudolf: *Ľudové staviteľstvo na Kysuciach*. Bratislava : Slovenská akadémia vied, 1968. 244s., s. 19.
- 60 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 347.
- 61 ŠA BY: PT, k. 3 – 37; ŠA BY: PBS, k. 54 – 394; MNL: Szunyogh család 1549 – 1876 (P 647), k. 1 – 54; ŠA BY: PG, k. 1 – 46; ŠA BY: SP, k. 1 – 58.
- 62 SOKOLOVSKÝ, Leon: *Správa stredovekej dediny na Slovensku*, s. 136-137.
- 63 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 116.
- 64 PARÁČOVÁ, Andrea: Historické aspekty podobnosti niektorých prvkov ľudovej kultúry v Riečnici a Terchovskej doline. In: *Etnografia Kysúc a Tešínska – zborník z medzinárodnej etnografickej konferencie*. 2014. s. 181.
- 65 RATKOŠ, Peter: Urbár hradného panstva Budatín 1658. In: KUŠÍK, Michal; MARSINA, Richard: *Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku II. (XVII. storočie)*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1959. 595 s., 285-306.
- 66 AL SAHEB, Jan: Osídlení a demografický vývoj. In: JEŽ, Radim; PINDUR, David a kol.: *Mosty u Jablunkova včera a dnes*. Český Tešín : Múzeum Tešínska, 2014. 296 s. ISBN 978-80-86696-37-9. s. 51-53.
- 67 ŠA ZA: PT, k. 3 – 37; ŠA ZA: PBS, k. 54 – 394; MNL: Szunyogh család 1549 – 1876 (P 647), k. 1 – 54; ŠA ZA: PG, k. 1 – 46; ŠA ZA: SP, k. 1 – 58.
- 68 PARÁČOVÁ, Andrea: Historické aspekty podobnosti niektorých prvkov ľudovej kultúry v Riečnici a Terchovskej doline. In: *Etnografia Kysúc a Tešínska – zborník z medzinárodnej etnografickej konferencie*. 2014. s. 181.
- 69 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 116.
- 70 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 346-349.
- 71 Aj keď tam nie je špecifikované kde sa nachádzali. ŠA ZA: PG, k. 4.
- 72 ŠA ZA: PG, k. 1 – 46; ŠA ZA: SP, k. 1 – 58; TŽ: Possessiones.
- 73 ŠA ZA: PG, k. 4.
- 74 ŠA ZA: PG, k. 4.
- 75 ŠA ZA: PG, k. 4.
- 76 ŠA ZA: PG, k. 4.
- 77 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 117.
- 78 Podľa dokumentu z roku 1669. ŠA ZA: PG, k. 12.
- 79 ŠA ZA: PG, k. 1 – 46; ŠA ZA: SP, k. 1 – 58; TŽ: Possessiones.
- 80 BEDNÁRIK, Rudolf: *Ľudové staviteľstvo na Kysuciach*, s. 149.
- 81 ŠA ZA: PT, k. 3 – 37; ŠA ZA: TŽ: Possessiones.
- 82 ŠA ZA: PBS, k. 54 – 394; ŠA ZA: TŽ: Possessiones.
- 83 MACŮREK, Josef: Valaši na Tešínsku po 30leté válce (v 2. polovine 17. století). In: *Slezský sborník*, 1954, roč. 52, s. 34-102, s. 88.
- 84 ŠA ZA: PBS, k. 54 – 394; ŠA ZA: TŽ: Possessiones.
- 85 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 347.
- 86 ŠA ZA: PBS, k. 54 – 394.
- 87 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 56.
- 88 Neuvádzam mená valachov zaradených podľa označenia už k poddaným, respektíve polovičným poddaným.
- RATKOŠ, Peter: Urbár hradného panstva Budatín 1658. In: KUŠÍK, Michal; MARSINA, Richard: *Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku II. (XVII. storočie)*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1959. 595 s.; 295-301.
- 89 KAVULIAK, Andrej: *Valasi na Slovensku – na okraj publikácie V. Chaloupeckého o Valachoch*. Turčiansky Sv. Martin : Kníhtlačiarsky úč. spolok, 1949. s. 309.
- 90 RATKOŠ, Peter: Problematika kolonizácie na valašskom práve na území Slovenska. In: *Historické štúdie XXIV*, 1980. s. 189.
- 91 KAVULIAK, Andrej: *Valasi na Slovensku – na okraj publikácie V. Chaloupeckého o Valachoch*, s. 318.
- 92 SOKOLOVSKÝ, Leon: *Správa stredovekej dediny na Slovensku*, s. 128.
- 93 KAVULIAK, Andrej: *Valasi na Slovensku – na okraj publikácie V. Chaloupeckého o Valachoch*. s. 315.
- 94 ŠA ZA: PT, k. 3 – 37; ŠA ZA: PBS, k. 54 – 394; MNL: Szunyogh család 1549 – 1876 (P 647), k. 1 – 54; ŠA ZA: PG, k. 1 – 46; ŠA ZA: SP, k. 1 – 58.

- 95 SOKOLOVSKÝ, Leon: *Správa stredovekej dediny na Slovensku*, s. 132.
- 96 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 109-110.
- 97 RATKOŠ, Peter: Problematika kolonizácie na valašskom práve na území Slovenska. In: *Historické štúdie XXIV*, 1980. s. 195.
- 98 ŠA ZA: PT, k. 3 – 37; ŠA ZA: PBS, k. 54 – 394; MNL: Szunyogh család 1549 – 1876 (P 647), k. 1 – 54; ŠA ZA: PG, k. 1 – 46; ŠA ZA: SP, k. 1 – 58.
- 99 RATKOŠ, Peter: Urbár hradného panstva Budatín 1658. In: KUŠÍK, Michal; MARSINA, Richard: *Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku II. (XVII. storočie)*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1959. 595 s.; 285-286.
- 100 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 64.
- 101 KADLEC, Karel: *Valaši a valašské právo...*, s. 436.
- 102 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 64.
- 103 „Jana Pastwy syn Gyuro jemu do čela ponad oko zatyal Walasku a jeho rozkrwawel“ a podobne. ŠA ZA: PT, k. 3 – 37; ŠA ZA: PBS, k. 54 – 394; MNL: Szunyogh család 1549 – 1876 (P 647), k. 1 – 54; ŠA ZA: PG, k. 1 – 46; ŠA ZA: SP, k. 1 – 58.
- 104 Mohol pochádzať z Turzovky, keďže tam sa v súpise z roku 1607 spomína aj Tomáš Siočka, čo mohlo byť skomolené meno. MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech*. s. 133.
- 105 Rycerka Górna: *Historia* [citované 6. januára 2014]. Dostupné na internete: < http://www.archiwum.rajca.com.pl/template/ST_rycerka_g_szcz.htm >.
- 106 MACŮREK, Jozef: *Valaši v západných Karpatech...*, s. 223.
- 107 ROSIEK, Barbara: Stereotyp zbojníka v ľudovej kultúre Živiecka. In: KOZÁKOVÁ, Katarína a kol.: *Jánošík a fenomén zbojníctva na slovensko-poľsko-českom pomedzí*. Žilina : Považské múzeum, 2007, s. 155.
- 108 Paradoxom je, že výraz „portaš“ charakterizuje práve ozbrojenú valašskú stráž, ktorá mala pomáhať zbojníctvu likvidovať. DRÁPALA, Daniel: Zemští portáši a zbojníci – dva protikladné fenomény moravských dejín 17. a 18. storočí. In: KOZÁKOVÁ, Katarína a kol.: *Jánošík a fenomén zbojníctva na slovensko-poľsko-českom pomedzí*. Žilina : Považské múzeum, 2007, s. 230 – 237.
- 109 KIRYK, Feris: Príspevok k dejinám zbojníctva – beskydníctva v poľsko – slovenskom pohraničí v 15. – 18. storočí. In: *Mýty a skutočnosť zbojníctva na poľsko – slovenskom pohraničí v dejinách,, literatúre a kultúre*. Nowi Targ : Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa v Nowom Targu, 2007, s. 30.
- 110 HANDKE, Kwiryna Maria a kol: *Studia z filologii Polskiej i Słowiańskiej 37*. Warszawa : Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2001, s. 131.
- 111 KIRYK, Feris: Príspevok k dejinám zbojníctva – beskydníctva v poľsko – slovenskom pohraničí v 15. – 18. storočí. In: *Mýty a skutočnosť zbojníctva na poľsko – slovenskom pohraničí v dejinách,, literatúre a kultúre*. Nowi Targ : Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa v Nowom Targu, 2007, s. 30.
- 112 ŠA ZA: Panstvo Teplička, časť z fondu Ilešházy Trenčín, nespracované.
- 113 KIRYK, Feris: Príspevok k dejinám zbojníctva – beskydníctva v poľsko – slovenskom pohraničí v 15. – 18. storočí. In: *Mýty a skutočnosť zbojníctva na poľsko – slovenskom pohraničí v dejinách,, literatúre a kultúre*. Nowi Targ : Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa v Nowom Targu, 2007, s. 30.
- 114 „Portassowi prislemu z Moissa abi sa Richtarja pre Knížku Contributionalsku na Moiss ustanowili 0,21” ďalej „Temu portassowi prislemu abi sa Wojaci na Revisiu do Žilini chistali dao ša y z wečeru 0,12” ďalej „Portas pana Služneho skrs Zbojnikow a Warty 0,21” ďalej „Priswol Portas skrs portie na Frystuck a za cestu 0,18” atď. ŠA ZA: PT, k. 16-17.
- 115 SLAVKOVSKÝ, Peter: *Slovenský roľník (pramene k štúdiu a spôsobu života)*. Bratislava : Veda, 2013. 167 s. ISBN 978-80-224-1307-7. s. 24.
- 116 ŠA BY: TŽ, Possessiones.
- 117 MACŮREK, Josef. Valaši na Těšínsku po 30leté válce (v 2. polovině 17. století). In: *Slezský sborník*, 1954, roč. 52, s. 34-102, s. 89.
- 118 ŠA ZA: PT, k. 3 – 37; ŠA ZA: PBS, k. 54 – 394.
- 119 V tomto prípade už len čiastočne súvisiace s pôvodným významom tohto slova. Označujúce skôr už len pastierov. RATKOŠ, Peter: Problematika kolonizácie na valašskom práve na území Slovenska. In: *Historické štúdie XXIV*, 1980.s. 188.
- 120 MNL: Szunyogh család 1549 – 1876 (P 647), k. 33 – 54.
- 121 Pri stretoch valachov Tepličianskeho a Gbelianskeho panstva v spornej oblasti Oselnica v Bystrickej doline v polovici 18. storočia boli ovce jedným z hlavných dôvodov sporov. ŠA ZA: PG. k 3. Súdny proces medzi K. Serényim a Jozefom Windischgrätzom.
- 122 ŠA ZA: PG, k. 1 – 46.
- 123 ŠA ZA: PG, k. 1 – 46.